

UNIwersytet Medyczny Im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu
Zakład Medycyny Sądowej

ul. Rokietnicka 10
60-806 Poznań

tel. 61- 641-85-50, fax 61-866-21-58
e-mail: zms@ump.edu.pl

dr hab. n. med. Czesław Żaba - Kierownik Zakładu Medycyny Sądowej

Poznań, dnia 03.11.2022 r.

Ocena
rozprawy doktorskiej
mgr psychologii, mgr prawa Daisy Miriam Skrzypek
na temat:
„Spektrum zaburzeń psychicznych oraz czynnościowa i strukturalna ocena
ośrodkowego układu nerwowego u sprawców
najcięższych przestępstw przeciwko zdrowiu i życiu”

wykonanej
w Zakładzie Medycyny Sądowej
Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego
pod kierunkiem
prof. dr hab. n. med. Pawła Krajewskiego

Medycyna sądowa, jest interdyscyplinarną dziedziną nauki, a jednocześnie jest pomostem pomiędzy naukami medycznymi a prawem, wykorzystującą wiedzę medyczną dla potrzeb organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości. Badania przeprowadzane przez medycynę sądową na zlecenie policji, prokuratury i sądów obejmują przede wszystkim aspekty medyczne przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu takich, jak zabójstwo, spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, naruszenie czynności narządu ciała i rozstrój zdrowia. W niektórych sprawach przeciwko życiu i zdrowiu medycyna sądowa ściśle współpracuje z lekarzami psychiatrami i psychologami.

W świetle powyższych danych podjęty temat przez Doktorantkę jest trafny i interesujący oraz aktualny z punktu widzenia sądowo-lekarskiego i kryminalistyki. Rozprawa doktorska mgr Daisy Miriam Skrzypek obszernie przedstawia aspekty występowania zaburzeń psychicznych wśród sprawców najcięższych przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu, wpływu różnic strukturalnych i czynnościowych mózgu na ryzyko popełnienia czynu zabronionego z użyciem przemocy.

Przedstawiona do oceny praca liczy 495 kart. Układ pracy jest typowy, z podziałem na rozdziały i podrozdziały. Praca składa się ze wstępu, założeń i celów pracy, materiału i metod badań, wyników, dyskusji, wniosków, rekomendacji dla zainteresowanych instytucji i specjalistów oraz streszczenia w języku polskim i angielskim, a ponadto zawiera załączniki.

W pracy autorka zamieściła łącznie 185 pozycji piśmiennictwa z podziałem na źródła prawa, orzecznictwo i literatura (121 pozycji), a ponadto 93 tabele i 3 ryciny oraz wykaz skrótów. Wstęp do rozprawy jest bardzo obszerny, 143 stronicowy rozdział omawiający zagadnienia dotyczące:

- 1) prawnokarnych aspektów wybranych przestępstw przeciwko zdrowiu i życiu (zabójstwo, spowodowanie uszczerbku na zdrowiu, bójka i pobicie),
- 2) perspektyw kryminologicznych (podstawowe definicje, statystyki kryminalne a przestępczość przeciwko zdrowiu i życiu, etiologia przestępczości przeciwko zdrowiu i życiu, teorie biologiczne, teorie psychologiczne, teorie socjologiczne),
- 3) problematyki kryminogenezy na podstawie wybranej dokumentacji z akt karnych (przesłuchanie podejrzanego, przyznanie się do winy, karalności, niebieskiej karty, wywiadu środowiskowego, analizy spektrum zaburzeń psychicznych w polskim procesie karnym, opinii biegłego, oceny poczytalności, opiniowania sądowo-psychiatrycznego w wybranych stanach klinicznych, opiniowania sądowo-psychologicznego, wybranych środków zabezpieczających, prawnych podstaw organizacji badań psychologicznych i psychiatrycznych w toku wykonywania kary pozbawienia wolności),
- 4) charakterystyki sprawcy przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu na podstawie wybranych badań: występowanie zaburzeń psychicznych, czynnościowej i strukturalnej oceny ośrodkowego układu nerwowego (OUN).

Rozdział ten jest bardzo obszerny, jest ciekawie i starannie napisanym tekstem, wzbogaconym o ryciny i tabele, zawierającym dużo istotnych informacji opartych na przeglądzie piśmiennictwa. Tekst jest napisany profesjonalnym, zrozumiałym językiem i stanowi dobre wprowadzenie w dalsze części pracy. W pracy są odniesienia do obszernych materiałów źródłowych. Wstęp pracy przemawia za bardzo dobrą znajomością tematu i doskonałym przygotowaniem merytorycznym Doktorantki.

Cel pracy został jasno sprecyzowany, szczegółowo i całościowo obejmuje zagadnienia, które dotyczą przedstawionej rozprawy. Stanowi on logiczną kontynuację wstępu.

Celem pracy była analiza stanu psychicznego, w tym zakres zaburzeń psychicznych oraz zmian czynnościowych i strukturalnych OUN wśród sprawców najcięższych przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu; ocena możliwości zapobiegania zgonom, ryzyka występowania zachowań agresywnych i przestępczych wśród osób z zaburzeniami psychicznymi oraz nieprawidłowymi wynikami badań KT głowy i(lub) EEG.

Realizacja tych zadań wymagała od Doktorantki przeprowadzenia badań retrospektywnych spraw karnych. Materiałem do badań były akta spraw karnych z 56 postępowań (44 sądowych i 12 przygotowawczych) z lat 2009-2017, dotyczące 70 sprawców (62 mężczyzn i 8 kobiet), urodzonych w latach 1945-1993. W 38 przypadkach sprawa była rozpatrywana, jako zabójstwo, 25 spraw dotyczyło lekkich i średnich obrażeń ciała oraz ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, a 7 spraw było kwalifikowane, jako bójka i pobicie. Analizując akta sprawy Doktorantka uwzględniła dane z opinii sądowo-

psychiatrycznych, obserwacji sądowo-psychiatrycznych, opinii sądowo-psychologicznych, protokołów przesłuchań podejrzanych, niebieskich kart, wywiadów środowiskowych, historii leczenia psychiatrycznego i(lub) neurologicznego, konsultacji psychologicznych osadzonych, Krajowego Rejestru Karnego, przebiegu internacji i ośrodka terapii uzależnień. Autorka opisała metodykę zastosowanych badań, a szczegółowe wyniki przedstawiła w załącznikach.

Metody zostały dobrze dobrane i opisane. Wyniki poddano weryfikacji i ocenie.

Doktorantka uzyskała interesujące wyniki uwzględniające metody badań, które przedstawiła w formie opisu oraz graficznej za pomocą przejrzystych i czytelnych tabel, które ułatwiają merytoryczną ich interpretację.

Badania wykazały brak choroby psychicznej u 43 osób (66%), a u 14 badanych (21%) wskazywały na konieczność przeprowadzenia obserwacji sądowo-psychiatrycznej. Urazy głowy z utratą przytomności stwierdzono u 23 sprawców (35%). Badania obrazowe w postaci KT głowy i EEG zostało ocenione, jako prawidłowe u 3 badanych (5%), a u 27 osób (42%) ocena wyników wymagała obserwacji szpitalnej. W tab. 79 Doktorantka podała rozpoznania psychiatryczne w poszczególnych postępowaniach karnych (schizofrenia paranoidalna, nadużywanie substancji psychoaktywnych, uzależnienie mieszane, uzależnienie od opiatów, kokainy, kanabinoli, zespół uzależnienia od alkoholu, zespół paranoidalny, organiczne uszkodzenie mózgu). Niepoczytalność stwierdzono zaledwie u 2 osób (3%). W 26 przypadkach (40%) wskazano na konieczność przeprowadzenia obserwacji sądowo-psychiatrycznej, która wykazała brak poczytalności u 5 badanych (24%). W innych 5 przypadkach (8%) zaistniała konieczność przeprowadzenia badania sądowo-psychologicznego. Brak zdolności do udziału w czynnościach procesowych stwierdzono zaledwie u 1 osoby (5%), a konieczność zapewnienia pomocy prawnej 2 osobom (10%). Opinie sądowo-psychologiczne wskazały na mniej niż 50% występowanie ogólnych tendencji do zachowań agresywnych, jednak w 35% spraw był brak takich danych.

Wyniki badań zostały poddane ocenie statystycznej w programie R za pomocą testu χ^2 Pearsona. Doktorantka wykazała liczne sprzeczności w analizowanych dokumentach dotyczących tych samych danych, a przede wszystkim braków danych, co uniemożliwia dokonanie rzetelnej analizy statystycznej.

Rozprawa kończy się dyskusją i wnioskami, które są sformułowane czytelnie i zrozumiale.

W dyskusji Doktorantka przedstawiła własne spostrzeżenia z poglądami innych autorów, posługując się dużym, bo liczącym 121 pozycji piśmiennictwa, które jest aktualne i dobrze dobrane. W tym rozdziale bazując na przedstawionym piśmiennictwie oraz na uzyskanych wynikach badań własnych Doktorantka potwierdziła niskie występowanie zaburzeń psychicznych wśród sprawców przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu. Jednak nie wykazała wpływu różnic strukturalnych mózgu na ryzyko popełnienia czynu zabronionego z użyciem przemocy, ponieważ badania oceny czynnościowej i strukturalnej OUN nie są standardem, a ponadto wpływem czynników środowiskowych. W dyskusji brak jest oceny analizy statystycznej wyników badań.

We wnioskach Doktorantka podała, że badania wykazały niski odsetek występowania chorób psychicznych, w szczególności z objawami psychotycznymi, przy współistnieniu dominacji zaburzeń osobowości. Wykazała także niski wskaźnik niepoczytalności oraz braku przeciwwskazań sprawców do udziału w czynnościach procesowych. Opracowanie stanowi połączenie badań danych akt spraw ze wstępną oceną statystyczną, przy porównaniu danych dotyczących stanu psychicznego oraz oceny czynnościowej i strukturalnej OUN, które w badaniach nie były standardem. Badania wskazały na wpływ czynników biologicznych, psychologicznych oraz socjologicznych, których dane były zawarte w aktach sprawy. Doktorantka wskazuje, że jednoznaczna ocena możliwości zapobiegania zachowaniom agresywnym i przestępstwom, a w konsekwencji zgonom w ich wyniku, jest bardzo trudna, a nawet niemożliwa. Ta sama uwaga dotyczy analizy występowania i korelacji rodzaju zmian czynnościowych i strukturalnych OUN z najcięższymi przestępstwami przeciwko życiu i zdrowiu.

Doktorantka wykazała się umiejętnością stawiania celów, ich rzetelnej realizacji poprzez planowanie i prowadzenie badań, a na końcu wyciągnięcia właściwych wniosków. Doktorantka zachowała ostrożność i poczucie odpowiedzialności w formułowaniu końcowych ocen, co świadczy o dojrzałości naukowej.

W rozdziale rekomendacje dla zainteresowanych instytucji i specjalistów Doktorantka wskazuje, że podane wnioski nie są w pełni rzetelne i trafne z powodu wcześniej wskazanych ograniczeń, które wynikają m.in. z możliwości osób dokonujących poszczególne czynności procesowe, samych dokumentów oraz sposobu przeprowadzania przedmiotowego badania. W tabeli zawartej w tym rozdziale Doktorantka przedstawia najistotniejsze ograniczenia przeprowadzonego badania.

Podczas analizy tekstu nasuwają się następujące uwagi: bardzo rozległy wstęp, liczący aż 143 strony; liczne i rozległe cytowania; rozpoczynanie każdego rozdziału sentencją, które są ciekawe i dobrze dobrane, jednak jest ich za dużo; część tekstu w rozdziale dyskusja powinna być we wstępie, np. o psychologii i biegłych. W niektórych miejscach tekstu są długie i rozbudowane zdania, utrudniające ich zrozumienie (np. k. 219), a nieraz powtórzenia, np. „dysponują czasami, choć nie zawsze” (k. 197), używanie takich wyrazów, jak: „praca usiłuje” (k. 16), „uświadomienia sobie” (k. 193). Brak dokładnego odniesienia do piśmiennictwa, ponieważ każde z trzech typów piśmiennictwa oznaczone cyframi rzymskimi (I, II, III) rozpoczyna się od cyfry arabskiej 1, a odniesieniach podano tylko cyfry arabskie. Powyższe uwagi nie umniejszają pozytywnej oceny merytorycznej recenzowanej pracy.

W podsumowaniu stwierdzam, że przedstawiona do oceny praca mgr Daisy Miriam Skrzypek jest interesującym doniesieniem naukowym, posiadającym wartości poznawcze i praktyczne. Praca może przyczynić się do przybliżenia psychiatrom, psychologom i lekarzom medycyny sądowej, ale także i prawnikom wielu zagadnień związanych z zaburzeniami psychicznymi wśród sprawców przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu oraz ryzykiem popełnienia czynu zabronionego z użyciem przemocy.

Podsumowując z satysfakcją stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Daisy Miriam Skrzypek pt.: Spektrum zaburzeń psychicznych oraz czynnościowa i strukturalna ocena ośrodkowego układu nerwowego u sprawców najcięższych przestępstw przeciwko zdrowiu i życiu – spełnia warunki określone w art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2003 r. Nr 65, poz. 595 z późn. zm.) w związku z art. 179 ust. 1 Ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r., poz. 1669 z późn. zm.).

Zwracam się do Pani Wiceprzewodniczącej Rady Dyscypliny Nauk Medycznych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego z wnioskiem o dopuszczenie mgr Daisy Miriam Skrzypek do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Kierownik
Zakładu Medycyny Sądowej

dr hab. n. med. Czesław Żaba